

בתים מדליקים ומאירים - חנוכה

חידון מבוגרים

שאלות

1. כמה בנים היו למתתיהו ומה היו שמותיהם?
2. כמה נרות בסה"כ מדליקים במהלך ימי החנוכה (כולל השמש)?
3. ציין שמות שתי נשים מפורסמות הקשורות לחג החנוכה.
4. שני אנשים קראו : "מי לה' אלי" (האחד מהתורה והשני קשור לחנוכה), מי האנשים?
5. מהו הביטוי 'זאת חנוכה'?
6. מהו שמו של הצמח המסמל את גבורת החשמונאים?
7. מדוע בלהבה יש צבעים שונים?
8. על מי נאמר: "אין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד"?
9. באיזו תקופה היסטורית אירע מרד החשמונאים?
10. מתי החל מרד המכבים?
11. מי מהאחים נבחר למנהיג לאחר שיהודה המכבי נהרג בקרב?
12. כמה שנים נמשכה מלכות בית חשמונאי?
13. מי כתב את ספר מכבים (בו מסופר סיפור מרד החשמונאים)?
14. מה פירוש המילה כסלוי?
15. מדוע פרץ מרד החשמונאים?
16. מהי החקרא?
17. מהם שלוש הסיבות לכך שאנו חוגגים את חג החנוכה במשך שמונה ימים?
18. מהם שלוש המשמעויות של השם חנוכה?
19. מה היה שם המצביא היווני שכבש את ארץ ישראל?
20. איזו מסגרת שלטונית מיוחדת הנהיג אלכסנדר הגדול בארצות שכבש שלא היתה מקובלת עד ימיו?
21. מה היו שלושת הגזירות המרכזיות של היוונים על היהודים?

תשובות

1. חמישה בנים: יהודה, שמעון, אלעזר, יוחנן ויהונתן.
2. 44 נרות
3. א. יהודית שהרגה את השר היוני. ב. חנה ושבעת בניה שנהרגו על קידוש השם בפקודת אנטיוכוס.
4. מתתיהו ומשה בחטא העגל.
5. כינוי ליום האחרון של חנוכה בו קוראים קטע מהתורה המתחיל במילים: "זאת חנוכת המזבח".
6. דם המכבים
7. משום שיש בה אזורים בעלי טמפרטורה שונה (באזור החיצוני של הלהבה הצבע הוא כחול בהיר ושם הלהבה היא החמה ביותר). ככל שמתקרבים למרכז הלהבה, הטמפרטורה יורדת, מה שמתבטא בצבעים חמים יותר: צהוב, כתום ולבסוף אדום.
8. נרות החנוכה
9. תקופת בית המקדש השני
10. 167 לפני הספירה
11. יהונתן
12. 115 שנים. ראשיתה בשנת 152 לפנה"ס עם הכרתו של יונתן, בנו של מתתיהו, כשליט חסות וסיומה בשנת 37 לפנה"ס עם מותו של אנטיגונוס השני.
13. לא ידוע. הספר הינו אחד מהספרים החיצוניים שלא נכנס לתנ"ך. נדמה כי ספר מקבים א' נכתב ע"י מחבר שהכיר את ארץ ישראל וכתבו בעברית, בעוד ספר מקבים ב' נכתב ככל הנראה במצרים בשפה היוונית.
14. ישנם שלושה פירושים לשמו של החודש: א. בשפה הערבית משמעו אח-תנור, על שם האח שמבעירים בביתם בתקופת החורף. ב. "כסל" מילה מהשפה האשורית שמשמעותה – קשת – כמו מזל החודש. ג. מהמילה "כסל" שפירושו – "בקשת הלב" – במשמעות של בקשה לירידת גשמים.
15. היוונים הציבו את פסל זאוס בבית המקדש
16. מצודת החקרא הייתה מצודה בירושלים, שנבנתה על ידי המלך אנטיוכוס ושימשה כמעוז של הסלאוקים ותומכיהם המתיוונים במהלך מרד החשמונאים. יום חורבנה היה ליום חג יהודי למשך שנים הרבה מאחר והוא סימל את החלת הריבונות החשמונאית על ירושלים כולה ועל ארץ ישראל.
17. א. בתקופה בה היו המכבים בהרים ובמערות לא הצליחו לחגוג את חג הסוכות שנמשך שמונה ימים ובימי החנוכה עשו מעין "השלמה" שלו. ב. פך השמן הספיק להדליק את המנורה בבית המקדש במשך שמונה ימים. ג. זה הזמן בו חגג שלמה המלך בהקימו את המקדש: שבעה ימים וביום השמיני עצרת.
18. א. מהשורש "חנך" – מלשון חנוכת המזבח. ב. 'חנוכ"ה' ראשי תיבות של: ח' 8 נ' – נרות ו – והלכה כ-כבית ה- הלל. ג. חנו-כה – כי בתאריך כה' (כסלו) חנו החשמונאים מאויביהם.
19. אלכסנדר מוקדון, מכונה אלכסנדר הגדול, כבש את ארץ ישראל. למעשה, הוא כבש באותה תקופה במסע כיבושים מזהיר את רוב העולם המיושב של פעם, באירופה, אפריקה ואסיה.
20. אלכסנדר מוקדון דגל בשיטה של מתן שלטון אוטונומי בכל מקום שאליו הגיע. הוא העדיף את המשך הניהול הפנימי, כפי שהיה קודם לכן, אולם בתנאי שהמסים יועברו לשלטון המרכזי באיזור – במקרה זה בסוריה.
21. איסור לשמור את השבת, איסור לקיים את מצוות ברית המילה ואיסור לקדש את החודש.